

حضرت آیت‌الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم

بدینوسیله گزارش جلسه ششصد و پنجاه و پنجم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۹۲/۸/۱۱ مشتمل بر بررسی طرح ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور : طرح الحاق یک تبصره به ماده «۳» قانون و وظائف و اختیارات رئیس قوه قضائیه.

بررسی : نظر اکثر اعضاء این بود که طرح مذکور خلاف اصل ۷۴ قانون اساسی می‌باشد.

توضیح اینکه استدلال اکثر اعضاء این بود که مستفاد از اصل ۷۴ قانون اساسی آن است که قانونی شدن یک لایحه متوقف بر تصویب هیأت وزیران و ارسال آن توسط هیأت وزیران به مجلس می‌باشد و اگر این لایحه توسط هیأت وزیران به مجلس ارسال نگردد عنوان قانونی پیدا نمی‌کند. و لذا طرح مذکور خلاف اصل ۷۴ می‌باشد.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که از اصل ۷۴ قانون اساسی دو مطلب استفاده می‌شود ۱- قانونی شدن یک لایحه متوقف بر تصویب هیأت وزیران می‌باشد ۲- همه لوایح باید از طریق هیأت دولت به مجلس تقدیم گردد.

لکن آنچه در بند ۲ اصل ۱۵۸ قانون اساسی آمده است آن است که از وظائف رئیس قوه قضائیه تهیه لوایح قضائی متناسب با جمهوری اسلامی می‌باشد و معنای این بند، مجرد پیشنهاد لایحه نیست بلکه با توجه به قید «متناسب با جمهوری اسلامی» منظور تهیه لایحه حساب شده‌ای می‌باشد که اختیار آن با رئیس قوه قضائیه بوده و معنای آن این است که رئیس قوه قضائیه لایحه‌ای را آماده نموده و پایان یافته حساب نموده و تمام شده دانسته است و هیأت وزیران نیز حقی در تصرف در آن ندارد و در نتیجه بند ۲ اصل ۱۵۸ قانون اساسی نوعی مخصص نسبت به مطلب اول مستفاد از اصل ۷۴ قانون اساسی می‌باشد.

و جهت عمل به مطلب دوم مستفاد از اصل ۷۴، رئیس قوه قضائیه لایحه خود را از طریق دولت به مجلس تقدیم می‌نماید و رعایت این مسئله یک امری تشریفاتی بوده و هیأت وزیران حقی در تصرف در لایحه قضائی ندارد و صرفاً طریقی برای ارسال می‌باشد. و بناء علیه اگر دولت به مطلب دوم مستفاد از اصل ۷۴ قانون اساسی عمل ننمود یعنی دولت به وظیفه خود مبتنی بر ارسال لایحه قوه قضائیه به مجلس عمل ننمود این قضیه موجب نمی‌گردد که اصل این وظیفه مهمل مانده و زمین بماند و در این راستا طرح مصوب مجلس این وظیفه را بر عهده خود رئیس قوه قضائیه نهاده است.

در مقابل نظر اکثر اعضاء این بود که عمل نمودن دولت به اصل ۷۴ موجب نمی‌شود که مصوبه‌ای برخلاف این اصل تصویب شده و لایحه قوه قضائیه بدون تصویب هیأت وزیران و از کانالی غیر از کانال هیأت وزیران به مجلس تقدیم گردد و به عبارت دیگر مستفاد از اصل ۷۴ انحصار طریقی ارسال و تقدیم لوایح از راه ارسال توسط هیأت وزیران می‌باشد و به همان بیانی که قانونی شدن یک لایحه منحصر در تصویب دولت می‌باشد - هر چند این انحصار توسط بند ۲ اصل ۱۵۷ تخصیص خورده است- به همان بیان نیز استفاده می‌شود که طریقی واسطه منحصر در ارسال دولت می‌باشد.

لکن جواب بعضی از اعضاء به این شبهه آن بود که اصل ۷۴ قانون اساسی در مقام بیان یکپارچگی و یکنواخت بودن لوایح ارسالی به مجلس می‌باشد و اگر دولت خود به این یکپارچگی عمل ننمود در واقع به وظیفه‌ای که به عهده او نهاده شده است عمل ننموده است و وقتی دولت به وظیفه طریقی بودن خود عمل ننمود دیگر مانعی وجود ندارد که لایحه مستقیماً توسط قوه قضائیه به دولت فرستاده شود.

بعبارت دیگر غرض کامل شدن لایحه قانونی می‌باشد و مستفاد از اصل ۷۴ انحصار طریقی ارسال نیست بلکه مجرد وظیفه‌ای است که به عهده دولت نهاده شده است و وقتی دولت به این وظیفه مبنی بر ارسال لایحه به مجلس اقدام نکرد رئیس قوه قضائیه مستقیماً اقدام به ارسال لایحه به مجلس می‌نماید و در ارسال این لایحه توسط قوه قضائیه مخالفت با وظیفه محوله به دولت در اصل ۷۴ انجام نشده است بلکه این دولت است که به این وظیفه عمل ننموده رئیس قوه قضائیه در راستای زمین نماندن این لایحه، آنرا مستقیماً تقدیم مجلس می‌نماید.

شماره: ... ۹۲/ف/۶۶۰
 تاریخ: ... ۱۳۹۲/۰۸/۱۴
 پیوست: صلوات

همچنین نظر بعضی از اعضاء این بود که مستفاد از اصل ۷۴ آن است که تصویب هیأت وزیران شرط قانونی شدن یک لایحه می‌باشد و از مجرد تعبیر به «تهیه لوایح قضائی» در بند ۲ اصل ۱۵۸ این مطلب استفاده نمی‌شود که احتیاجی به تصویب هیأت دولت نمی‌باشد و تصویب رئیس قوه قضائیه کافی در قانونی شدن لایحه می‌باشد و لذا وجهی برای تخصیص زدن اصل ۷۴ توسط اصل ۱۵۸ نمی‌باشد.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که چه بسا تهیه لایحه به معنای کامل شدن آن می‌باشد و قرینه و شاهد این ادعاء اصل ۱۰۲ قانون اساسی یعنی وجود حق تهیه طرح‌ها توسط شورای عالی استان‌ها و ارسال مستقیم به مجلس می‌باشد که از آن استفاده می‌شود که منظور از تعبیر به «تهیه لوایح» کامل بودن لایحه و عدم توقف آن بر تصویب هیأت وزیران می‌باشد.

مضافاً اینکه از تعبیر «متناسب بودن با جمهوری اسلامی» در لوایح قضائی تهیه شده توسط رئیس قوه قضائیه این مطلب استفاده می‌شود که هیأت دولت حقی در تصرف در لایحه ارسالی توسط رئیس قوه قضائیه نداشته و لایحه ارسالی توسط رئیس قوه قضائیه لایحه قانونی کامل بوده و قانونی بودن آن متوقف بر تصویب هیأت وزیران نمی‌باشد.

مجمع‌شورتی فقهی شورای نگهبان